

5. Képezz imperātīvusokat a 4. feladat igéiből!

6. Fordítsd magyarra az alábbi névmásokat!

*mē; vōs; tibi; quōrum; dē nōbis; quae; ego; quibus; cūius*

7. Retrōversió

*Numa így gondolkodott: „A villámlás a mennydörgéssel együtt Iuppiter haragjának a jele. Ki kell engesztelnem az istenek királyát. Ha megadjuk, amit kér, nem fog elhagyni minket.”*

*Róma királya szóban még Iuppitert is felülmúlta. Egy fej hagymát, emberi hajjat és egy halat adott az istennek.*

## Grammatica

### 1. Ismétlés:

A *IV. declinatio* és rendhagyó szavai.

(Új rendhagyó szó! A **tonitrus** többes száma semlegesnemű: **tonitrua**.)

Az *imperativus*.

A személyes névmások.

Kötőszavak: **autem, -que**.

### 2. Kettős accūsātīvus

Vannak olyan szavak, amelyek azt fejezik ki, hogy *valakit valaminek (valamilyennek) hiszek, nevezek, látok stb.*, vagy *valakit valamivé (valamilyenné) teszek*. Az ilyen igék mellett két *accūsātīvus* van: az is *accūsātīvusba* kerül, akit, és az is, aminek/amivé. Tehát a két különböző *accūsātīvus* közül csak az egyiket fordítjuk *-t* raggal, a másikat *-nak/nek* vagy *-vá/vé* raggal.

E.g. **Sacerdōtēs Saliōs vocō**. — *A papokat Saliusoknak hívom.*

**Numam rēgem creō**. — *Numát királlyá választom.*

## Pēnsa

1. Mit jelentenek, és milyen esettel állnak az alábbi praepositiók?  
*contrā, ā, prō, inter, ex, cum, dē, ad, in, per, apud*
2. Képezz adverbiumot a következő melléknevekből!  
*fortis 2, clārus 3, doctus 3, liber -era -erum, nōbilis 2, libēns -ntis, improbus 3, integer -gra -grum, facilis 2*
3. Mi mivel van egyeztetve? Párosítsd össze a névmásokat és számneveket a megfelelő főnevekkel!

<i>ūnī</i>	<i>rēgēs</i>
<i>aliae</i>	<i>pāstōris</i>
<i>haec</i>	<i>exercituum</i>
<i>trium</i>	<i>ūvīs</i>
<i>nullius</i>	<i>vulnera</i>
<i>duābus</i>	<i>bellō</i>
<i>illōs</i>	<i>praedae</i>

4. Azonosítsd az igealakokat!  
*agite, ēgerātis, agam, agere, agunt, agent, ēgēre, ēgit*

### 5. Retrōversio

*Numa Pompilius is és Tullus Hostilius is Róma királya volt. Az egyik a békét, a másik a háborút szerette. De Tullus is jónak látta az albaiak elleni háborút a hármassikrek harcával eldönteni. Egyetlen Horātius győzte le a három Curiātiust, és egyetlen sebet sem kapott.*

## Grammatica

### 1. Ismétlés:

- Az adverbium.
- A tőszámnevek.

### 2. Névmások és számnevek

Négy új névmást találunk ebben a leckében. Ezek ragozását a nyelvtani összefoglalóban találod: az *ille* az 54. oldalon, a *hic* az 53. oldalon, az *alius* az 57. oldalon van. A *nōnnullus* (és a sententiában lévő *nullus*) névmás szabályos I-II. ragozású, kivéve *S/G*-át, mely *-ius*, és *S/D*-át, mely *-ī* végű mindhárom nemben.

A három ragozható latin számnév közül kettővel ismerkedtünk meg közelebb-ről. Az *ūnus* és a *duo* ragozása az 59. oldalon található. (A *trēs* szabályosan ragozódik a III. decl. többesszáma szerint.)



## Pēnsa



1. Fordítsd magyarra az *is/ea/id* névmás alakjait!  
*eum, ea, iis, eorum, ei, de eā, eius, id*
2. Ragozd el *coniunctīvī praesēns imperfectum*ban az alábbi igéket:  
*persuādeō 2; cupiō 3; dīcō 3; accipiō 3; levō 1*
3. Húzd alá a *coniunctīvusokat*!  
*dicēs, agimus, faciam, volant, habet, rēgnētis, vivēbam, persuāserātis, videant, simus, dixi, veniās, spēret, age*
4. Tedd a megfelelő *coniunctīvusba* a következő igéket (szám, személy maradjon változatlan)!  
*repōnunt, migrō, sinit, capitis, manēs, estis, audīmus*
5. *Retrōversio*  
*Lucumō feleségének Tanaquil volt a neve. Ez a nemes asszony mindig azt mondogatta a férjének: „Költözzünk el! Lakjunk a Tiberis partján! Nagy szerencsét remélhetünk ott. Meg foglak téged győzni erről.” Aki ért az előjelekhez, nem hiába (frustrā) reménykedik.*

## Grammatica

### 1. Névmások: az *is, ea, id* (ő) névmás

Ragozását az 52–53. oldalon találod.

### 2. A *coniunctīvī praesēns imperfectum* (kötőmód folyamatos jelen idő)

A kijelentő és a felszólító mód után most egy újabb igemódot tanulunk, a kötőmódot, amelynek nemcsak neve különös, hanem használata is, melyet a 45. oldalon olvashatsz. Ebben a leckében még csak önállóan szerepel, s csak a folyamatos jelen időben; ennek ragozása a 46–47. oldalon található.

### 3. Esettan

Az esetek használata néha eltér a magyartól. Ez a helyzet pl. a *doctus* szóval, amely mellett *genitīvusban* áll az, amiben művelt, járatos valaki. A *persuādeō* mellett *datīvusban* áll az, akit meggyőzünk.

Nagyon jellegzetes ilyen eset a „név datívusa”, a *datīvus nōminis*. Ha ugyanis arról van szó, hogy valakinek valami a neve, a magyar részeshatározót és alanyesetet használ. A latin ilyenkor mindkét szót datívusba teszi. E.g.: *Nōmen est mihi Lūciō*. — *Nekem Lūcius a nevem*.

## Pēnsa

1. Egyeztesd az *īdem* névmást és a *nōbilis* melléknevet az alábbi főnevekkel!

E.g.: *īdem liberī nōbilēs*

*puerō; mātrimōnia; uxōribus; flammam; rēgum; domū*

2. Változtasd meg a következő névmásokat számban!

(Singularisból plūrālis lesz és viszont, de az eset és a nem változatlan marad.)

*nulli, ipsōs, iūs, cūiusque, quōdam, ille, aliō*

3. Állapítsd meg az **-um** végződés hosszúságát a kifejezések, mondatocskák értelme alapján!

*Ama deum!*

*Pastores liberum regis...*

*Videsne fabrum?*

*Arma virumque cano...*

*Fortium arma cano virum...*

4. Retrōversió

*A király fiainak az volt a véleménye: „Rabszolgák gyermeke nem lehet Róma királya.” De Tanaquil azt mondta: „Ha a nép megszokta Serviust, királlyá is meg fogják választani.” A rómaiak engedelmeskedtek Serviusnak, és hamar megszokták.*

## Grammatica

### 1. Névmások

Ebben a leckében számos új névmás található. Az **ipse** és az **īdem** ragozását az 54–55. oldalon megtalálod. A **quīdam** ragozása ugyanolyan, mint a **quī**-é, de a végére mindig oda kell tenni a **-dam**-ot. (Ld. 57. oldal.) A **quisque** ragozása is ilyen, a **quī**-ére hasonlít, végén a **-que**-vel, de a S/N. *m* alakja *quisque*, *n* alakja *quidque*, mint a kérdő névmásé. (A *fszabályos*: **quaeque**)

A **suus**, **-a**, **-um** *birtokos névmás*: 'az ő (saját) ...ja'. Vigyázz, ezt a 'saját'-ot a fordításban sokszor nem kell mondani. Ugyanakkor ez a névmás nem vonatkozhat az én sajátomra, te sajátodra, csakis az ő sajátjára/sajátjukra!

### 2. Ritka ragok a II. dēclīnātióban

Már a *deus*, *-ī m* ragozásánál láttuk, hogy a *PI/G* ragja lehet az **-ōrum** mellett **-ūm**. Ugyanígy van számos II. dēclīnātiós fő- és melléknévvvel, *kaphatnak* a *PI/G*-ban **-ūm** ragot: *liber* → *liberūm*, *vir* → *virūm*, *servus* → *servūm*, *faber* → *fabrūm*.

### 3. A **possum** (képes, **-hat/het**) ragozása

A *possum* a létige összetett alakja, ezért annak mintájára ragozódik: ld. 49–50. oldal.



## Pēnsa

1. Egyeztesd az *īdem* névmást és a *nōbilis* melléknevet az alábbi főnevekkel!

E.g.: *īdem liberī nōbilēs*

*puerō; mātrimōnia; uxōribus; flammam; rēgum; domuī*

2. Változtasd meg a következő névmásokat számban!

(Singularisból plūrālis lesz és viszont, de az eset és a nem változatlan marad.)

*nullī, ipsōs, iūs, cūiusque, quōdam, ille, aliō*

3. Állapítsd meg az **-um** végződés hosszúságát a kifejezések, mondatcsoportok értelme alapján!

*Ama deum!*

*Pastores liberum regis...*

*Videsne fabrum?*

*Arma virumque cano...*

*Fortium arma cano virum...*

4. Retróversió

*A király fiainak az volt a véleménye: „Rabszolgák gyermeke nem lehet Róma királya.” De Tanaquil azt mondta: „Ha a nép megszokta Serviust, királyné is meg fogják választani.” A rómaiak engedelmeskedtek Serviusnak, és hamar megszokták.*

## Grammatica

### 1. Névmások

Ebben a leckében számos új névmás található. Az **ipse** és az **īdem** ragozását az 54–55. oldalon megtalálod. A **quīdam** ragozása ugyanolyan, mint a **quī**-é, de a végére mindig oda kell tenni a **-dam**-ot. (Ld. 57. oldal.) A **quisque** ragozása is ilyen, a **quī**-ére hasonlít, végén a **-que**-vel, de a S/N. *m* alakja *quisque*, *n* alakja *quidque*, mint a kérdő névmásé. (A *f* szabályos: **quaeque**)

A **suus**, **-a**, **-um** *birtokos névmás*: 'az ő (saját) ...ja'. Vigyázz, ezt a 'saját'-ot a fordításban sokszor nem kell mondani. Ugyanakkor ez a névmás nem vonatkozhat az én sajátomra, te sajátodra, csakis az ő sajátjára/sajátjukra!

### 2. Ritka ragok a II. dēclīnātióban

Már a *deus*, *-ī m* ragozásánál láttuk, hogy a Pl/G ragja lehet az **-ōrum** mellett **-ūm**. Ugyanígy van számos II. dēclīnātiós fő- és melléknévvvel, *kaphatnak* a Pl/G-ban **-ūm** ragot: **liber** → **liberūm**, **vir** → **virūm**, **servus** → **servūm**, **faber** → **fabrūm**.

### 3. A **possum** (képes, **-hat/het**) ragozása

A *possum* a létige összetett alakja, ezért annak mintájára ragozódik: ld. 49–50. oldal.

*Sententiae. Similis similibus gaudet.  
Iustitia est regnorum fundamentum.*

## Pēnsa

1. Ragozd el **coniunctivī praeteritum imperfectumban** a következő igéket!  
*ardeō 2 ārsī ārsūrus; ēvānēscō 3 ēvānuī; dīcō 3 dīxī dictum; sum esse fuī; educō  
1; cupiō 3 -ivī -itum*

2. Húzd alá az adverbiumokat!  
*nōbiliter, impiger, libenter, male, Brūte, gere, dīcere, liberē, pulcher, fer,  
iūdicāte*

3. Mi mivel van egyeztetve? Keresd ki az összetartozó főneveket és mellékneveket!  
Vigyázz, van két „kakukktójás” is!  
*disparibus, liberūm, migrem, vulnera, exercituī, Tulliūs, violentī, Rōmānō, bene,  
brevem, iuvenēs, vītam, māgna, mītium*

4. Párosítsd össze a **coniunctivusokat** azokkal az **indicativusokkal**, amelyek ugyan-  
olyan igeidőben, számban és személyben vannak! (Pl. *videant — ardent*)

coniunctivus	indicativus
<i>pārērētis</i>	<i>dīcimus</i>
<i>cēlēs</i>	<i>interrogābās</i>
<i>accipiāmus</i>	<i>habēbātis</i>
<i>possem</i>	<i>eram</i>
<i>creārēs</i>	<i>rēgnās</i>

5. Húzd alá a **coniunctivusokat**!  
*spernerem, dederant, vidēbō, vocet, mittēs, contrahimus, habuistis, maledīce-  
rent, eris, cupiāmus, trucidāre*

6. Szerinted milyen típusú feltételes mondatok a következők?  
Milyen igemóddal, idővel fejeznénk ezt ki latinul?

*Ha nem lennék Nagy Sándor, Diogenész szeretnék lenni.*

*Megenném a csigapörköltet, ha szeretném.*

*Ha rossz lesz, nem kapsz vacsorát.*

*Ha esik az eső, a koncert elmarad.*

*Ha a csirkének négy lába volna, mind a négyünknek jutna egy comb.*